

آزادی مطبوعات در جهان

در تابستان سال ۱۹۶۶، مرکز آزادی اطلاعات جهانی دانشکده روزنامه نگاری وابسته به دانشگاه میسوری، کلمبیا، در آمریکا اعلام داشت که در حال اجرای طرحی است تا بوسیله آن میزان آزادی مطبوعات را در سراسر جهان در هر سال اندازه گیری کند. این گزارش که بوسیله رالف ل. لونشتاین نوشته شده، نتیجه بررسی مزبور را در سال ۱۹۶۶ در زمینه استقلال مطبوعات و قدرت انتقادی، تشریح میکند. آقای لونشتاین سردبیر انتشارات مرکز آزادی اطلاعات است که طرح مزبور را تنظیم و بررسی و تحقیق سال اول را شخصا سرپرستی نموده است. مرکز آزادی اطلاعات سیاستگزاری خود را نسبت به همکاری ۲۰ نفر روزنامه نگار، مسئولان بخش اخبار (رادیویی) و مریبان رشته روزنامه نگاری که از سراسر کشور های جهان در امر فعالیت و تحقیق ما (سال ۱۹۶۶) شرکت کردند اعلام میدارد.

«آزادی مطبوعات» جمله ایست با معنایی وسیع و تفسیراتی گوناگون و هر کشوری مطابق نیازها و آداب و رسومش درباره میزان و عرصه آزادی مطبوعات، تعبیری خاص دارد. آنچه مغرب زمینی ها از آزادی مطبوعات تصور میکنند به بهترین وجهی توسط «ویلبرشرام» به شرح زیر توصیف شده است:

«بطور کلی، کشور های غربی با آداب و رسوم دموکراتیک، عقیده دارند که حداقل نظارت و کنترل باید بر روی مطبوعات صورت گیرد. و تازه این کنترل هم باید در دست دو مقام و مرجع باشد: اول مالک و صاحب نشریه که امید ما آنست که روشن بین و با انصاف باشد و دوم دادگاهها که امیدواریم توجه خود را فقط به موارد افترا و پرده دری و اخلال که آنها بیم خطر جدی و نزدیک از آن برخیزد محدود سازند.»

گرچه پاره ای اوقات کارشناسان حقوق سیاسی این نکته را نادیده می انگارند ولی باید توجه داشت که مطبوعات شاید مهمترین نقش را در سیستم سیاسی نوین امروزی کشورها بازی میکنند. مطبوعات میتوانند شاهرهای به سوی آزادی و یا برعکس حربه ای برای سرکوبی آن باشند. «راسل فیتزگیبون» که از سال ۱۹۴۵ به بعد هر سه سال یکبار میزان دموکراسی را در ۲۰ جمهوری آمریکای جنوبی و مرکزی اندازه گیری کرده است از نکته جالبی آگاه گردیده، وی دریافته که بین «انتخابات آزاد و رقابت آمیز» و «آزادی مطبوعات» رابطه ای بس نیرومندتر از رابطه بین «انتخابات آزاد» و ۱۳ سازمان دیگر سیاسی، اقتصادی، اجتماعی وجود دارد. بررسی این دانشمند نشان میداد که همبستگی آن دو بطور غیرمنتظره ای در سطحی عالی قرار داشت (۷۹ درصد). سایر دانشمندان علوم سیاسی نیز نکاتی نظیر بررسی بالا پیدا کرده اند ولی بررسی آنها بجز در چند نشریه مشهور در جایی دیگر منتشر نگردیده است.

بنابراین آزادی مطبوعات برای اجتماع دارای اهمیتی است حیاتی و تنها نباید از دیدگاه کسانی که فقط سود مادی در آن میجویند بررسی شود.

«آکسل اسپرینگر» یکی از ناشرین آلمان غربی حق مطلب را با بیان زیر ادا کرد:

«اجتماعی از مردم آزاد هنگامی بوجود میآید که اساس کارشان بر آزادی بیان عقاید و افکار باشد. ظلم و استبداد را ما فقط در آن نمی دانیم که اتباع کشوری را از آزادی انتخابات محروم کنند، بلکه اگر مطبوعات آزاد را هم از آنها بگیرند، باز ظلم و بیداد فرمانروایی خواهد کرد.»

گرچه مطبوعات در کشورهای تازه مترقی (در حال رشد) بار سنگینی بردوش دارد که باید مردم را به سوی هدفهای مترقی ملی رهبری کند، ولی هدف سیاسی مطبوعات در این کشورها باید همان هدفی باشد که مطبوعات کشور های غربی دارند.

«لوچیان. و. بای» در این زمینه چنین میگوید:

«حتی در ضعیفترین و پوشاری ترین کشورها، توده مردم باید نامیزانی وظیفه اصلی خود بدانند که مانند یک بازرس عالی سیستم سیاسی کشور خویش را مورد توجه قرار دهند تا از این راه انتقاد عمومی لازم را بیان داشته و تا میزانی خطمشی سیاسی زمامداران را تعدیل و اصلاح کنند.»

بنابراین، مرکز آزادی اطلاعات، معتقد است که مطبوعات نه فقط در امر تغییرات سیاسی ملل جهان شاخص و راهنماست، بلکه اصولاً میتواند مجری آن هم قلمداد شود.

مرکز آزادی اطلاعات، این بررسی و تحقیق جهانی را به این امید انجام داده که بتواند کارنامه سالانه آزادی مطبوعات هر کشوری را منعکس سازد، و باز هم امید آن دارد که این بررسی بتواند مشخص سازد که آیا یک ملتی راه آزادی میپویید یا به سوی نظارت و کنترل گام برمیدارد. مرکز آزادی اطلاعات، گام نخستین خود را در این راه، با تعریف و تشریح روزنامه «آزاد» و روزنامه «تحت قید» بشرح زیر برداشت کرده است:

«آزادی کامل مطبوعات، نظامی است که در تحت آن، روزنامه ها، مجلات، خبرگزاریها، انتشارات کتب، رادیو و تلویزیون، استقلال و قدرت مطلق انتقاد داشته باشند، مگر در زمینه افترا و ناسزا بدیگران و عدم رعایت عفت قلم. مطبوعات نباید مالکیت انحصاری داشته باشند، و سازمانهای صرفاً اقتصادی یا دستگاه های دیگر هم نباید آنها را تحت قید مطلق درآورد.»

«مطبوعات کاملاً مقید عبات از مطبوعاتی است که استقلال یا قدرت انتقاد ندارند. تحت این نظام روزنامه ها، مجلات، کتب، خبرگزاریها، رادیو و تلویزیون بطور مطلق، مستقیم یا غیر مستقیم بوسیله دولت، سازمانهای گوناگون، یا مالکیت مطلق تحت قید درآمده اند.»

بامطالعه مواد ۲۳ گانه زیر تشریح فوق در مورد آزادی یا مقید بودن مطبوعات روشن و آشکار خواهد گردید. مواد ۲۳ گانه زیر در نشریه شماره ۱۶۶ مرکز آزادی اطلاعات (اوت ۱۹۶۶) بعنوان عوامل و معیارهای مقید کننده مطبوعات ذکر و منتشر شده است:

۱- کنترل قانونی بر مطبوعات :

بجز قوانین مربوط به افترا و برده دری این معیار شامل قوانین سانور ، اصلاح اجباری ، تعلیق ، تحدید ، اقدامات تامینسی جهت جلوگیری از اخلاص و آشوبگری نیز میشود .

۲- کنترل قانونی بیش از اندازه :

مانند تهدید ، جبر و فشار ، حبس و سرکوبی و غیره .

۳- قوانین مربوط به افترا و تهمت .

۴- سازمانهایی که وابسته به مطبوعات هستند و در محدودیت آن اعمال نفوذ می کنند : مانند شوراها ی مطبوعاتی ، دادگاههای ویژه و اختصاصی .

۵- وجود مقررات مخصوص برای چاپ و انتشار مطالب با رعایت منویات دولت ها و لزوم اخذ پروانه .

۶- تمایل شبیه به اجبار بدرج مطالب مربوط بدولت .

۷- ایجاد کادری که از اخبار خبرگزاریهای خارجی استفاده کرده چاپ و انتشار آنها را تسهیل مینماید .

۸- کنترل دولت در کار خبرگزاریهای داخلی .

۹- لزوم کسب اجازه از دولت برای چاپ و انتشار اخبار .

۱۰- کنترل دولت در تیراژ و توزیع باسئثنای آبونمانهای پستی .
۱۱- ایجاد محدودیت در انتقاد مطبوعات نسبت بمقامات دولتی و محلی در داخل کشور .

۱۲- ایجاد محدودیت در انتقاد مطبوعات از حکومت و مقامات دولتی در داخل کشور .

۱۳- مالکیت دولت یا احزاب دولتی در مورد مطبوعات شامل رادیو ، تلویزیون و خبرگزاریهای داخلی .

۱۴- منع و تحریم انتشارات احزاب و دسته های مخالف .

۱۵- مالکیت مطبوعات بوسیله گروههای انحصاری .

۱۶- کنترل دولت در انتشار اخبار .

۱۷- کنترل دولت در خرید وسائل مطبوعاتی و ارز خارجی مربوط به آن .

۱۸- دادن کمک هزینه از طرف دولت به مطبوعات یا دادن رشوه از طرف دولت به روزنامه نگاران .

۱۹- دادن وام از طرف دولت .

۲۰- وجود مطبوعاتی که به آگهی های دولتی اتکاء دارند .

۲۱- ایجاد مالیات بر مطبوعات خواه کم و خواه زیاد بمقایسه با سایر حرفه ها و پیشه ها .

۲۲- فشار و اعمال نفوذ از طرف اتحادیه های کارگری برای نفوذ در سیاست و خط مشی نشریه و تغییر روش آن .

۲۳- وجود مطبوعات ضعیف و کم مایه خواه از نظر مادی و اقتصادی خواه از نظر مطلب و خبر .

این بود معیارهای منفی ۲۳ گانه که طی پرسشنامه های خاص به سراسر جهان ارسال شده تا بدست داوران مخصوص برسد . در این پرسشنامه ها در برابر هر سؤال (هر معیار) پنج محل خالی برای دادن پاسخ های مربوط گذاشته شده و پاسخ ها از «هیچ تا «همه» و یا از «هیچ تا تکامل» از طرف داوران ذکر گردیده . در عین حال محل های خالی برای داوران در نظر گرفته شده بود تا در صورت لزوم پاسخ خود را بصورت : «نمیدانم» و یا «ذکرش میسر نیست» ارائه دهند .

معیار های شماره ۳ و ۴ و همچنین از معیار شماره ۱۴ الی آخر (تامعیار ۲۳) در مورد کشورهایی که اکثر مطبوعات متعلق بدولت است اصولا از پرسشنامه حذف گردیده بود زیرا پاسخ باین معیارها برای آنگونه مطبوعات و در آنگونه کشورها اصولا امکان پذیر نبوده است . از نظر ارزش تمام معیارها برابر بوده اند . بعبارت دیگر در این آزمایش تمام سئوالات نمره یکسانی داشته اند .

اکنون پاره ای از مشخصات این بررسی و تحقیق دقیقاً مورد مطالعه قرار می گیرد :

۱- تحقیق ما ، در مورد آزادی مطبوعات برای سنجش میزان «مسئولیت» مطبوعات کوششی به عمل نمیآورد . در بحث ما ، «مسئولیت» معنایی بسیار دقیق و حساس دارد که توصیفش چندان آسان نیست . درحقیقت ، آن سیستم مطبوعاتی که از نظر معیارها و دید ما در سطح فوق العاده بالا باشد «غیر مسئول» است و در واقع وجود خارجی نخواهد داشت . کوشش ما فقط برای سنجش میزان آزادی مطبوعات ملل مختلف بوده ، میزانی که از «آزادی کامل» شروع شده و به «کنترل مطلق» پایان می پذیرد ، در حالی که بگمان ما ، هیچ کشوری به هیچیک از این دو سرحد نهائی فوق الذکر نخواهد رسید .

۲- در بررسی ما کوششی برای تعیین و سنجش « دوام وثبات » سیستم مطبوعاتی بعمل نیامده است . دوام و ثبات در این مورد فقط با اندازه گیری و سنجش سالانه موقعیت میسر است . مثلا وضع کشور های متحده آمریکا در این مورد (آزادی و استقلال مطبوعات) در هر سال تغییر بسیار اندک دارد ولی پاره ای از کشور های آمریکای لاتین (جنوبی و مرکزی) از این نظر ، در یکسال در سطح بالا و در سال دیگر در سطح پائین میباشد . نظر ما سنجش دقیق و حساس در زمینه آزادی و استقلال مطبوعات بوده و توجه بمسئله «دوام و ثبات» ناگزیر از حساسیت مطلب کم می کرد .

۳- تکیه و تاکید اصلی بررسی ما بر روی مسئله کنترل دولت در امر مطبوعات بوده است ، گرچه عوامل مهم دیگری نیز در بررسی ما گنجانده شده بود در بررسی ما گذشته از کنترل «واقعی و مورد عمل» ، کنترل «نافذ و غیر مستقیم» نیز در نظر گرفته شده . منظور از کنترل «نافذ و غیر مستقیم» مواردی است که در امر ارز خارجی ، یا چاپ و انتشار اخبار ، یا صدور پروانه های ویژه نظارت و کنترل صورت میگیرد . تجربه نشان داده که اگر چه ممکنست در پاره ای مواقع چنین کنترلی در مورد مطبوعات صورت نگیرد (یعنی دائمی نباشد) ولی وجود چنین سیستم و بدعتی همیشه بخاطر ارباب مطبوعات میآورد که اگر دست از پا خطا کنند ، نظارت لازم کارش را محدود خواهد کرد .

معیار های دیگری هم وجود داشتند که ما از استعمال آنها صرف نظر کردیم ، زیرا چنین بنظر میرسد که پاسخ به آنها یا تحقیق دقیق پیرامون آنها برای اتباع کشوری که میخواهند در سیستم کشور خود نظر دهند غیر عملی و بسیار دشوار مینماید . از این قبیل بودند : تضمینهای قانونی و دولتی در مورد آزادی مطبوعات دست یابی به سوابق کار دولت در این زمینه ، رویه و رفتار خبرنگاران خارجی ، میزان ورود و نفوذ نشریات خارجی در کشور ، میزان و قدرت انتقاد از دولت های خارجی ، نفوذ آگهی ها و نتیجه ای که در این زمینه در کنترل مطبوعات صورت میگیرد و مسئله مالکیت خارجی ها در مطبوعات محلی بالاخره باید گفت در بررسی و تحقیق ما سه نکته فوق العاده غیر منتظره و منحصر بفرد بشرح زیر مورد عمل واقع شده است :

۱- در این تحقیق برای تعیین آزادی و استقلال مطبوعات هر کشوری ، ما هم از نظر داوران محلی (تبعه و ساکن آن کشور) و هم از داوران خارجی استفاده کردیم . معمولا ارزش نظر داوران محلی برابر با ارزش نظر داوران خارجی بوده ولی در این بررسی معیار سنجش را نظر داوران خارجی (که اکثرا خبرنگاران امریکائی بوده اند) تشکیل میداده است . چنانچه نظر داوران محلی بیش از ۶۰ درصد در کل بانظر داوران خارجی مغایرت پیدا میکرد ، در این بررسی نظر آنها حذف و نظر داوران خارجی مورد عمل و استفاده واقع میگردید . بدین قرار در هیچ موردی داوران محلی نمیتوانسته اند بیش از ۳ درصد در معیار کل (جمع نمرات) نفوذ کنند .

۲- در بررسی ما نحوه انتخاب داوران برای هر کشوری جنبه ای خاص داشت و اینان از طبقات گوناگون برگزیده میشدند . هیچ شخصی در جهان وجود ندارد که با سیستم مطبوعاتی بیش از صد کشور مستقل جهان آشنائی کامل داشته باشد .

مطالعه مقدماتی که مرکز آزادی اطلاعات در این زمینه انجام داد آشکار ساخت که :

الف- کارشناسان حقوق سیاسی که تخصص آنها درباره کشور بخصوص بود نتوانستند پرسشنامه تحقیقی ما را بطور کامل در زمینه همان کشور پر کنند .

ب- حتی ارباب مطبوعات و مربیان روزنامه نگاری (باچند استثناء) نیز آشنائی کامل با سیستم مطبوعاتی بیش از چند کشور جهان نداشتند . بنا براین مرکز آزادی اطلاعات داورانی مختلف و مخصوص انتخاب کرد . این داوران در بیشتر موارد عبارت بودند از ارباب مطبوعات محلی و خبرنگاران خارجی که در آن زمان در کشور مورد بحث میزیستند و در همین حال به این مسائل علاقه داشته و یا بارها از کشور مورد بحث دیدن کرده بودند . در چند مورد نادر ، مخصوصا در مورد چین کمونیست و آلبانی ، برای کسب اطلاعات به کارشناسانی که از خارج اوضاع و احوال آن کشور را زیر نظر داشتند روی آوردیم .

اکثریت داوران غیر محلی تشکیل میشدند از خبرنگاران آمریکائی که در امر روزنامه نگاری در آمریکا تجربه و سابقه داشتند . با این کار ما چنین میاندیشیدیم که این افراد در قضاوت خود معیار آمریکائی آزادی مطبوعات را مورد نظر قرار خواهند داد .

۲- بررسی و تحقیق ما ، در زمینه آزادی و استقلال مطبوعات بهیچوجه بر اساس آمارگیری نمونه ای نبوده ، بلکه منظور ما بدست آوردن يك « شاخص صحیح و بیعیب و هم آهنگ » بوده است . ما برای هر کشوری حداقل چهار پرسشنامه ارسال داشتیم ، (دو پرسشنامه برای داور محلی و دو پرسشنامه برای داور خارجی) . برای کسب مطالب صحیح این پرسشنامه ها دقت فوق العاده ای در انتخاب داوران بعمل آمد . این داوران زنان و مردانی بودند قابل اعتماد و با تجربه ، نمایندگان مشهورترین و معتبرترین روزنامه ها ، مجلات ، رادیوها ، خبرنگارها و دانشگاههای جهان . برای اطمینان از صحت و توافق اطلاعات حاصله هنگام استخراج مواد از پرسشنامه ها حداکثری کنترل و نظارت بعمل آمد . چنانچه پاسخهای یکی از داوران در مجموع اطلاعات ، ۶ درصد با زیاد ترین یا کمترین معیارها (ارقام) ، اختلاف داشت ، اطلاعات و پاسخهای وی از جدول حذف میگردد . روش کار علوم انسانی و مطالعات اجتماعی

درباره پرسشنامه ها و داوران

تعداد ۱۰۰۲ پرسشنامه به کشورهای گوناگون در سراسر گیتی ارسال شد (از سپتامبر ۱۹۶۶ تا ماه مارس ۱۹۶۷) . از هر دآوری خواسته شده بود که وضع آزادی مطبوعات را فقط در سال ۱۹۶۶ بنویسد . از تعداد پرسشنامه های ارسالی (رقم بالا) ۵۷۱ یا ۵۶۹ درصد آن با اطلاعات لازم عودت داده شد . ۴۴ درصد پرسشنامه های رسیده از داوران محلی بود که از ۸۵ کشور مختلف ارسال شده بود . ۵۶ درصد باقیمانده توسط داوران غیر محلی یعنی خارجی پر شده بود .

در حدود ۶ درصد از پرسشنامه های تکمیل شده رسیده بعلت اطلاعات ناقص (اطلاعاتی که اصولا مورد نظر ما نبودند) و ابهام و اصولا عدم درک مسائل مورد نیاز از طرف داوران ، از حساب خارج شدند . ۱۰ درصد دیگر از پرسشنامه ها نیز به آن علت که با سایر

اطلاعات داده شده در باره همان کشور هماهنگی نداشتند و مبالغه آمیز بنظر میرسیدند از جریان کار خارج و حذف شدند . مجددا در جریان استخراج اطلاعات ۸ درصد دیگر نیز از پرسشنامه های داوران محلی که با اکثریت آراء داوران محلی دیگر (در همان کشور) همخوانی و هماهنگی نداشتند از جریان خارج شدند .

برای اطلاع از منابع ارسال پرسشنامه و میزان آنها نسبت به هر ناحیه و سایر مشخصات در این زمینه به (جدول شماره ۱) مراجعه کنید . تعداد این پرسشنامه ها که مورد استفاده قرار گرفتند ۵۲۷ عدد بود که بدست ۴۳۰ داور پر شده بود . ۸۷ درصد از این داوران پرسشنامه خود را فقط پیرامون يك کشور پر کرده بودند ، ۸ درصد از داوران پرسشنامه های دو کشور را پر کرده بودند ، بدین معنی که در باره دو کشور نظر داده بودند . ۶ درصد از داوران نیز پرسشنامه برای بیش از دو کشور تکمیل کرده بودند .

داوران مزبور که در بررسی ما شرکت کرده بودند بطور متوسط سابقه ۱۸ سال روزنامه نگاری داشته اند . داوران غیر محلی (خارجی) نیز هر يك بطور متوسط ۱۳ سال در کشور مورد بحث اقامت داشته اند . امید مرکز آزادی اطلاعات بر آن بود که بررسی و تحقیق خود را در باره کشورهای مستقلى انجام دهد که جمعیت آنها بیش از يك میلیون نفر باشد . (تنها استثنای بررسی ما کشور قبرس بود که با جمعیت کمتر از يك میلیون نفر در این بررسی شرکت داده شد) .

در آغاز تصمیم داشتیم که اگر در باره يك کشوری کمتر از دو پرسشنامه غیر محلی (خارجی) دریافت داشتیم اصولا آن کشور را از فهرست خود حذف نمائیم ، اینکار را هم کردیم ولی در حین عمل به یازده کشور گوناگون برخوردیم که برای هر يك از آنها فقط يك داور خارجی پرسشنامه تکمیل کرده بود ، اما چون همان يك پرسشنامه داور غیر محلی ، اطلاعاتش تطابق کاملی با اطلاعات داوران محلی داشت ناگزیر آنها را هم بحساب آوردیم ، از سوی دیگر در حین کار به سه کشور دیگر (سیلان ، اندونزی ، اوگاندا) برخوردیم که باز هم برای هر کشوری فقط يك داور خارجی پرسشنامه تکمیل کرده بود ، در همین حال اطلاعات همین يك پرسشنامه هم با اطلاعات پرسشنامه داوران محلی همخوانی و هم آهنگی نداشت ولی چون اطلاعات پرسشنامه خود داوران محلی با یکدیگر تطابق کامل داشت ، این سه کشور را هم در فهرست کار خود گنجانیدیم .

با این شیوه ما توانستیم اطلاعات مورد نیاز خود را در باره ۹۴ کشور از ۱۱۵ کشور مستقل بدست آوریم . عالی ترین نمره ای که يك کشور در این آزمایش می توانست بدست آورد (۴) بود و بهمین ترتیب کمترین نمره يك کشور (۱ -) و برای آنکه میزان و نسبت آزادی مطبوعات يك کشور به کشور دیگر روشن شود ، يك طبقه بندی هفت گانه نیز ترتیب دادیم که با قرار دادن کشورها درون آن ، شدت و ضعف و نسبت آزادی مطبوعات آنها با یکدیگر بخوبی آشکار میشود (جدول شماره ۲) معرف این طبقه بندی و همچنین میزان نمره هائی است که کشورهای مشمول طبقه بندی اخذ کرده اند .

طرح شماره يك معرف طبقه بندی هفت گانه است نه برحسب نام ، بلکه برحسب تعیین میزان آزادی یا محدودیت به ازاء نمره هائی که داده شده است . در این طرح ناحیه ای که بین آزادی کامل و کنترل کامل قرار گرفته ، مرحله متغیر نام داده شده زیرا بنا به نظر ما کشورهائی که در این ناحیه قرار دارند دارای وضع ثابتی نیستند (از نظر آزادی مطبوعات) بلکه به سوی آزادی بیشتر مطبوعاتی یا کنترل بیشتر مطبوعاتی گام برمیدارند و بزودی از این مرحله خارج خواهند شد .

۹۴ کشوری که مورد بررسی ما قرار گرفته اند جمعیتشان ۹۷ درصد جمعیت کل جهان را تشکیل میدهد . ۲۱ کشوری که جزء بررسی ما قرار نگرفتند جمعیتشان فقط ۲٫۶ درصد جمعیت کل دنیا را تشکیل

نیمکره غربی اروپا	خاور میانه	افریقا	آسیا	جهان	
۱۲۶	۷۰	۷۲	۲۱	۵۲۷	تعداد پرسشنامه‌های قابل استفاده که بدست مرسیده
۴۴۴	۲۵۷	۴۱۱	۳۵۵	۲۲۸۸	داوران محلی ساکن کشور خود
۵۶	۱۲۹	۲۷	۱۴	۱۰۸	داوران محلی ساکن خارج
۲۱۴	۱۴۲	۱۲۷	۱۹	۲۱۴	داوران خارجی ساکن آنکشور
۱	۲۴۲	۱۲۲	۱۰۷	۱۴	داوران خارجی که سابقا در آن کشور بوده‌اند
۱۶۷	۱۱۴	۲۸۸	۱۰۷	۱۴۹	داوران خارجی که یکبار ازان کشور دیدن کرده‌اند
۱۶	۱۱۴	۱۴	۹۹	۱۶	داوران خارجی که هرگز بآن کشور نرفته‌اند

(جدول شماره ۱)

میارها	نیمکره غربی	اروپا	خاور میانه	افریقا	آسیا
	۲۲ *	۲۵	۱۷	۲۸	۲۲
آزاد با معیار عالی	***	***	***	***	**
آزاد با کنترل معتدل	***	***	***	***	*
آزاد با کنترل فراوان	***	*	**	***	***
متغیر		*	***	***	***
مقید با معیار اندک		**	***	**	**
مقید با معیار متوسط	*	*	**	**	*
مقید با معیار شدید	*	***	*	***	**
حساب نشده	۲		۲	۱۳	۲

* تعداد ملل مستقل در این نواحی با بیش از یک میلیون جمعیت (طرح شماره ۱)

میدهند ۱۲ کشور از این کشورهای بحساب نیامده در آفریقا بودند . چهار کشور در خاورمیانه ، دو کشور در آسیا ، و بالاخره دو کشور هم در نیمکره غربی قرار داشتند . تمامی اینکشورها بجز همان دو کشور واقع در نیمکره غربی سیستم مطبوعاتی ساده و قابل بررسی داشتند . ولی در بسیاری از آنها تعداد روزنامه نگاران محلی بسیار اندک بود و خبرنگار خارجی اصولا وجود نداشت .

وضع جهان امروزی از نظر آزادی مطبوعات

از ۱۱۵ کشور مستقل مورد نظر در ۵۵ کشور آزادی مطبوعات وجود دارد . و این ۵۵ کشور جمعا دارای جمعیتی برابر ۱٫۵ بلیون هستند ۲۹ کشور از نظر آزادی مطبوعات تحت کنترل و سانسور هستند که مجموع جمعیت آنها به ۱٫۲ بلیون نفر میرسد . علت این زیادتی نفوس در دسته دوم وجود شوروی و چین کمونیست است که اولی ۲۳۰ میلیون و دومی ۷۶۰ میلیون نفوس دارند . تعداد ده کشور در ناحیه «متغیر» (از نظر آزادی مطبوعات) قرار دارند که مجموع نفوس آنها به ۴۳۴ میلیون نفر میرسد .

خلاصه آنکه ۴۵٪ درصد از مردم جهان (از نظر مطبوعات) مردمی هستند آزاد . ۳۹٫۲٪ درصد از مردم کره خاك مردمی هستند مقید . ۱۲ درصد نیز وضعی دارند بینا بین (لااقل از نظر مطبوعات) .

چنانکه در بالا اشاره شد ۲٫۶ درصد از مردم کره زمین در کشورهای زندگی میکنند که اصولا وارد طبقه بندی ما نشدند . با يك نظر به طرح شماره ۲ که توزیع کشورهای مختلف را در نواحی گوناگون جهان بر حسب آزادی و محدودیت مطبوعات نشان میدهد ، آشکار میگردد که نیمکره غربی از نظر آزادی مطبوعات نسبت به پنج ناحیه جهان (از نظر تقسیم بندی ما) در عالیترین سطح قرار دارد . بیش از ۹۶ درصد جمعیت نیمکره غربی در محیطی زندگی میکنند که آزادی مطبوعات بر آن حکمفرمانی دارد (برای مشاهده میزان توزیع نفوس جهان در نواحی گوناگون از نظر آزادی مطبوعات به «جدول شماره ۲» رجوع شود) .

قاره اروپا از نظر آزادی مطبوعات در دو قطب افراطی شدید قرار گرفته ، ۱۲ کشور این قاره در سطح ممتاز و عالی و ۷ کشور باقیمانده (از ۲۵ کشور اروپا) در انتهای جدول قرار دارند ولی بعلت نفوس فراوان شوروی باید دانست که ۵۳٫۵ درصد از جمعیت کل اروپا تحت رژیم مقید مطبوعاتی قرار دارند و فقط ۸٫۴ درصد جمعیت این قاره (همان ۱۲ کشور) از آزادی مطبوعات بهره مندند .

معرف میزان و نسبت آزادی مطبوعات بر حسب نمره های داده شده (طبقه بندی هفتگانه)

آزادی مطلق : بعلاوه چهار

۱- آزادی با معیار عالی بعلاوه سه

۲- آزادی با کنترل معتدل بعلاوه دو

۳- آزادی با کنترل فراوان بعلاوه يك

۴- متغیر صفر

۵- مقید - با معیار اندك منهای يك

۶- مقید - با معیار متوسط منهای دو

۷- مقید با معیار شدید منهای سه ، کنترل مطلق منهای چهار .

در خاور میانه حتی يك کشور هم نبود که در سطح ممتاز آزادی مطبوعات قرار گرفته باشد . و چهار کشور بحساب نیامده نیز تحقفا اگر بحساب میآمدند جزء کشورهای مقید محسوب میشدند بدینقرار ۷۲ درصد جمعیت خاور میانه دارای رژیم مقید مطبوعاتی هستند در نتیجه خاور میانه از نظر آزادی و استقلال مطبوعات مقیدترین و توسری خور ترین ناحیه جهان بشمار میآید .

در مورد آفریقا حقیقت غم انگیزی بها نشان میدهد که در سراسر

این قاره وسیع هیچ کشوری نمیتوان یافت که در یکی از دو سطح متضاد (آزاد با معیار عالی - مقید با معیار شدید) قرار گرفته باشد . اگر چه تقریبا نیمی از ۲۸ کشور آفریقا (کشور های شمال آفریقا جزء کشورهای خاور میانه به حساب آمدند) در بررسی مامورد عمل واقع نشدند ولی باید دانست این نیمه بحساب نیامده فقط ۱۷٫۷ درصد از جمعیت کل آفریقا را تشکیل می دهند ، و شك نیست اگر بحساب می آمدند همه آنها جزء مرحله «متغیر» و یا «مقید» جای میگرفتند . فقط ۲۶٫۵ درصد از جمعیت کل آفریقا از آزادی مطبوعات برخوردارند ، ۲۷ درصد آنها نیز در مرحله «متغیر» یعنی حالتی بین آزادی و قید قرار دارند .

از نقطه مرحله «متغیر» آسیا بیش از سایر نقاط جهان نمره آورده است و این بدان معنی است که سیستم مطبوعاتی کشورهای آسیائی بیش از هر ناحیه دیگر جهان در حال تغییر و تبدیل است ولی باید دانست که این جریان فقط معرف وضع ۱۸٫۴ درصد از جمعیت کل آسیاست ، هند ، با جمعیتی بیش از ۴۷۱ میلیون جزء نواحی آزاد مطبوعاتی قرار گرفته درحالی که چین کمونیست در انتهای جدول (مقید) جا دارد .

آزاد	تعداد امل	جمعیت	مقدار در صد جمعیت جهان
نیمکره غربی	۱۹	۴۳۸۲۹۵۰۰۰	
اروپا	۱۴	۲۸۲۱۵۷۰۰۰	
خاورمیانه	۵	۵۰۰۲۲۰۰۰	
آفریقا	۷	۵۷۰۸۴۰۰۰	
آسیا	۱۰	۶۸۲۲۳۹۰۰۰	
جمع متغیر	۵۵	۱۵۰۹۸۰۲۰۰۰	۴۵٫۲
نیمکره غربی (صفر)	۱	۱۹۵۰۸۰۰۰	
اروپا (صفر)	۳	۷۹۷۶۷۰۰۰	
خاور میانه (صفر)	۶	۳۳۵۲۷۹۰۰۰	
آفریقا	۱۰	۴۳۴۶۵۴۰۰۰	۱۲
آسیا	۲	۱۲۲۹۱۰۰۰	
جمع مقید	۱۰	۳۷۲۸۴۴۰۰۰	
نیمکره غربی	۸	۹۹۴۰۰۰۰۰	
اروپا	۵	۴۰۱۴۸۰۰۰	
خاور میانه	۴	۷۸۷۶۷۸۰۰۰	
آفریقا	۲۹	۱۳۱۲۳۶۱۰۰۰	۳۹٫۲
آسیا	۲	۳۶۸۵۰۰۰	
جمع بحساب نیامده	۲	۳۶۸۵۰۰۰	
نیمکره غربی (صفر)	۴	۲۸۱۵۷۰۰۰	
اروپا (صفر)	۱۳	۲۸۰۵۱۰۰۰	
خاور میانه	۲	۱۷۲۱۹۰۰۰	
آفریقا	۲۱	۸۷۱۱۲۰۰۰	۲٫۶
آسیا	۱۱۵	۳۲۴۴۳۹۲۹۰۰۰	۱۰۰
جمع کل جهانی			

(جدول شماره ۲)

طبقه اول - کشورهای آزاد بامعیار عالی
(نمره‌ایکه داده شده از ۲۵۱ + تا بعلاوه ۴)

* استرالیا	* دانمارک	* هلند	* فیلیپین	* کشورهای متحدہ آمریکا
* بلژیک	* فنلاند	* نروژ	* سوئد	* اوروگوئه
* کانادا	* گوانالا	* پرو	* سوئیس	* ونزوئلا
* کستاریکا				

طبقه دوم - کشورهای آزاد با کنترل معتدل
(نمره‌ایکه داده شده از ۱۵۱ + تا بعلاوه ۲۵)

* اتریش	* اکوادور	هندوراس	جامائیکا	* پاناما
* بولیوی	* ال سالوادور	* ایرلند	* ژاپن	* سنگاپور
* کولومبیا	* فرانسه	* اسرائیل	* مالزی	* ترکیه
* قبرس	* آلمان غربی	* ایتالیا	* زلاند نو	* انگلستان

طبقه سوم - کشورهای آزاد با کنترل فراوان
(نمره داده شده از ۵۰ + تا ۱۵۰)

* آرژانتین	* چین (تایوان)	کوبا	مراکش	تایلند
* برزیل	* جمهوری دومینیک	لبنان	* رودزیا	اوگاندا
سیلان	* یونان	مالاوی	* افریقای جنوبی	زامبیا
* شیلی	* هند	* مکزیک	تانزانیا	

طبقه چهارم - کشورهای متغیر
(نمره داده شده از ۵۰ - تا ۱۰۰ +)

* برمه	* گانا	کره جنوبی	نیجریه	ویتنام جنوبی
* کنگو	اندونزی	لائوس	* پاکستان	یوگسلاوی

طبقه پنجم - کشورهای مقید با معیاراندک
(نمره داده شده از ۵۱ - تا ۱۰۰ -)

افغانستان	ایران	اردن	پرتقال	* تونس
کامبوج	عراق	* نپال	اسپانیا	

طبقه ششم - کشورهای مقید با معیار متوسط
(نمره داده شده از ۱۵۱ - تا ۲۰۰ -)

کامرون	مجارستان	* سوریه
هائیتی	سنگال	جمهوری متحدہ عربی

طبقه هفتم - مقید با معیار شدید
(نمره داده شده از ۲۵۱ - تا منهای ۴ -)

آلبانی	چاد	چکسلواکی	کره شمالی	روسیه شوروی
الجزایر	چین کمونیست	جبهه	لهستان	ولتای شمالی
بلغارستان	کوبا	آلمان شرقی	رومانی	

بحساب نیامده
(بعلت عدم کفایت اطلاعات مورد نیاز)

بوروندی	ساحل عاج	مالی	رواندا	سودان
جمهوری افریقا مرکزی لیبریا	لیبی	مغولستان	عربستان سعودی	توگو
داهومی	جمهوری مالاکاسی	نیکاراگوا	سیرالئون	ویت نام شمالی
گینه		نیجر (بانجریه اشتباه نشود) سومالی		یمن
پارگوئه				

بجز آسیا و آفریقا فقط يك کشور بود که جزء مرحله «متغیر» جای گرفت و این کشور یوگسلاوی بود ، در نتیجه میتوان چنین استدلال کرد که یوگسلاوی نیز مانند کشور های آسیائی و آفریقائی که در این مرحله جدول قرار دارند در حال يك تبدیل و تحول سیاسی است که سر انجام مطبوعات آن با بسوی آزادی و با بسوی محدودیت بیشتر گام بر خواهد داشت .

شانزده کشوری که در عالیترین سطح آزادی مطبوعات قرار گرفتند (نمره بیشتری آوردند) اختلافشان (از نظر آزادی مطبوعات با یکدیگر اندک و ناچیز بود . نمره های این کشور ها از ۲۵۳ تا ۲۰۶ بود یعنی حتی ممتاز ترین سیستم مطبوعاتی آزاد جهان که عبارت بودند از : (نروژ، سوئیس ، هلند) يك نمره از آزادی مطلق کسر داشتند . از طرف دیگر چندین کشور کمونیست (کره شمالی آلبانی) فقط نیم نمره از کنترل مطلق ، کسر داشتند و این نشان میدهد که اجرای کنترل بسیار شدید و یا مطلق آسانتر از اجرای آزادی مطلق است .

در مورد معیار عالی و ممتاز آزادی مطبوعات به نکات جالبی نیز بر خوردیم . مثلا يك ی این بود که گواتمالا و ونزوئلا بمرحله آزادی بامعیار عالی رسیدند . گواتمالا کشوری است که وضعیت در سالهای اخیر بر اثر آشوب جنگجویان و آشوب طلبان دست چپی کاملا بهم خورده است معهدا گزارشهای مختلف تأیید کردند که در این کشور در سال ۱۹۶۶ آزادی کامل مطبوعات حکمفرمائی میکند .

نکته جالب توجه دیگر وضع انگلستان ، ژاپن و ژلاندنو بود چون انگلستان و ژلاندنو نتوانسته بودند به معیار عالی آزادی برسند . ژاپن بعلت انحصار مالکیت مطبوعات مقدار زیادی نمره خوب از دست داد در حالیکه در مورد عوامل دیگر نمره های کم و بیش عالی بود . علت عقب افتادن انگلستان در این زمینه بیشتر عبارت بود از : وجود قوانین افترائی ، موسسات کنترل کننده داخل مطبوعات ، مالکیت های انحصاری کنترل دولت در مورد ارز خارجی و وجود تعداد زیادی مطبوعات کم مایه . عقب افتادن ژلاندنو در این زمینه وجود قوانین افترائی (جلوگیری از تهمت زدن) و عدم انتقاد از مقامات محلی و دولتی بود .

مطبوعات در نیمکره غربی

این مسئله که کانادا ، آمریکا ، کستاریکا و اوروگوئه عالیترین نمره ها را آوردند نباید باعث تعجب شود ، زیرا این کشورها از آزادترین سیستم مطبوعاتی جهان برخوردارند . کشور پروم از دیدگاه داوران محلی و خارجی دارای سیستم مطبوعاتی آزاد است . داوران کشور ونزوئلا تأکید کردند که در سیستم مطبوعاتی این کشور انتقاد از مقامات محلی و دولتی رواج کامل دارد .

نمره های کم و ضعیف برزیل و آرژانتین نشان میدهد که فشار بر مطبوعات این دو کشور زیاد است . البته باید در نظر گرفت هنگام اجرای این بررسی قانون جدید آزادی مطبوعات برزیل هنوز بمرحله اجرا در نیامده بود . شیلی که همیشه به داشتن آزادی مطبوعات معروف است ، نمره های کم و ضعیف آورد (هم از داوران محلی و هم از داوران خارجی) و این مسئله بعلت وجود قوانین جلوگیری از افترا ، اعمال نفوذ در چاپ اخبار ، مالکیت مطبوعاتی دولت و احزاب وابسته به دولت کنترل دولت در ارز خارجی و نرخ غیرعادلانه مالیات مطبوعات بود . مکریک بعلت: فقدان انتقاد از مقامات گوناگون ، مالکیت انحصاری کنترل دولت در اخبار و ارز خارجی و رشوه و کمک دولت به ارباب جرایم نمره های کم و ضعیف آورد . کوبا که در آخر جدول قرار گرفته بود باعث تعجب ما نشد ،

همینطور هائیتی که بعد از کوبا بود (کمی بهتر بود).

وضع مطبوعات در اروپا

وضع تاسف بار انگلستان را (از نظر آزادی مطبوعات) که قبلا شرح دادیم . بعد از آن میرسیم بر سر آلمان غربی که نمره های خوب و تقریبا نزدیک به معیار عالی بود . عوامل منفی آلمان غربی عبارت بود از : عدم انتقاد از مقامات محلی و دولتی مالکیت های انحصاری . داوران محلی ، آلمان غربی (یعنی کشور خود را) اندکی بهتر از آنچه که داوران خارجی معرفی کردند ، می پنداشتند .

یونان از تمام کشور های آزاد اروپا کمتر نمره آورد . در حالیکه این بررسی ما در ۱۹۶۶ یعنی قبل از کودتای ۱۹۶۷ یونان صورت گرفت . یوگسلاوی اندکی وضعیتش از دو کشور غیر کمونیست یعنی اسپانیا و پرتغال بهتر بود . داوران اسپانیا عقیده داشتند که فرانکو با قانون مطبوعاتی تازه خویش فشار فراوانی بر مطبوعات وارد می آورد ، نمره های اسپانیا اندکی بیش از نمره های پرتغال بود .

مجارستان که در طبقه بندی ششم قرار داشت نشان می داد که مختصر آزادی مطبوعاتی در آن کشور وجود دارد .

خاور میانه و وضع مطبوعات آن

اوضاع سیاسی خاور میانه را يك سوءظن شدید و يك وحشت از بروز جنگ تهدید میکند و شك نیست که این جریان در آزادی مطبوعات نیز اثر میگذارد . هیچ يك از کشور های خاور میانه به درجه عالی نرسیدند ، فقط دو کشور اسرائیل و لبنان به آن نزدیک شدند و این نیز بعلت آداب و رسوم دموکراتیک آنان است .

نمره های اردن وضع سیاسی آن کشور را در سال ۱۹۶۶ نشان میدهد ، در خلال ماههای آخر این سال، دولت قوانین شدیدی علیه مطبوعات وضع کرد .

بالاخره نمره های ضعیف و کم الجزیره به این علت بود که دولت این کشور تقریبا مالکیت تمام مطبوعات را بعهده داشت .

آفریقا

با وجود کنترل شدید مطبوعات در آفریقا ، مخصوصا در رودزیا و کشور آفریقای جنوبی ، معهدا بسیاری از کشور های آفریقائی به سر حد کم و بیش آزاد رسیدند . سه کشوری که در مرحله متغیر قرار گرفتند وضعیتشان مبهم است . مثلا کانا (فنا) بعد از سرنگون شدن نکرومه ظاهرا بسوی آزادی گام برمی دارد ، ولی نیجریا و کنگو گوئی به تقریبا سوق میکنند .

جبهه که نمره ضعیف و کم آورده بود معهدا از شش کشور دیگر کمونیست وضعیتش بهتر بود .

آسیا

هند از نظر مطبوعات ، در قاره آسیا وضع جالبی دارد . این کشور از نقطه نظر آزادی مطبوعات به مرحله سوم رسید داوران محلی و خارجی تأیید کردند که مطبوعات این کشور در زمینه انتقاد از مقامات محلی و دولتی محدود و گرفته نیستند .

چین ملی به مرحله «آزاد» نزدیک شد . داوران عقیده داشتند که با آنکه محدودیت هائی در زمینه مطبوعات وجود دارد ولی این محدودیت ها آنقدر هم که تصور میشود جدی و شدید نیست .

آن کشور های آسیائی که در مرحله متغیر قرار گرفتند در آینده وضعیتشان تغییر خواهد کرد ، مثلا اندونزی احتمالا به سوی آزادی بیشتر گام بر میدارد ، مخصوصا بعد از برکناری سوکارنو . در مورد ویت نام جنوبی باید تذکر داد که داوران محلی وضع این کشور را از نظر آزادی مطبوعات با آنچه که داوران خارجی معرفی کردند ، کاملا

مغایر نشان دادند بدین معنی که بنظر آنها در این کشور آزادی مطبوعات وجود ندارد ، به همین جهت هم ما در مورد نمره دادن به وضع مطبوعات این کشور فقط از نظر داوران غیر محلی (خارجی) استفاده کردیم .

آمار تهیه شده از روی پرسشنامه ها نشان میدهد که نمره متوسطی که داوران محلی (آمریکائی) در زمینه آزادی مطبوعات داده اند کاملانزدیک به نمره ای است که داوران خارجی (غیر محلی) داده اند و اختلاف نظر کوچک آنها بآسانی قابل تشخیص است . مثلاً داوران خارجی نمره های جالب توجهی در مورد «کنترل قانونی فوق العاده» داده اند ولی داوران محلی چنین نکرده اند. داوران خارجی سازمان داخلی محدود کننده مطبوعات را مهم تلقی کرده اند . در صورتیکه اهمیت این موضوع در نظر داوران محلی

زیاد نیست.

بهمین ترتیب در زمینه رشوه دادن و کمک دولت به روزنامه نگاران ، نظر داوران محلی با نظر داوران خارجی متفاوت بوده است . در مورد سایر عوامل ، نظر داوران خارجی و محلی به وجه قابل توجهی با یکدیگر تطبیق میکند . تنها نقطه ضعفی که در مورد مطبوعات آمریکا به نظر داوران محلی و خارجی رسیده مسئله تمرکز مالکیت های انحصاری و وجود مطبوعات کم مایه و ضعیف است . نظر داوران خارجی و محلی هر دو در زمینه محدودیت قانونی تهمت وافترا ، تمایل به چاپ اخبار دولتی و میزان انتقاد از مقامات محلی و دولتی مساعد بوده است و در این موارد مطبوعات آمریکانمره های درخشان آورده اند .

نتایج عمومی :

مرکز آزادی اطلاعات ، نتایج عمومی زیر را از بررسی و تحقیق سال ۱۹۶۶ بدست آورده است :

- ۱- اکثریت مردم و ملل جهان از آزادی مطبوعات بهره مندند.

- ۲- «کنترل مطبوعات» چیزی نیست که چشم گیر و کاملاً برجسته باشد ، دولتهای و حکومتها به آسانی می توانند شیوه هائی بکار برند که مطبوعات را کاملاً کنترل کند بدون آنکه ظاهراً این شیوه ها بنظر مردم برسد. در حالی که کنترل و تهدید علنی چیزی است که پاره ای اوقات مطبوعات میتوانند در برابرش ایستادگی کنند .

- ۳- مالکیت مطبوعات بدست احزاب ، مانند مالکیتی که در کشورهای اسکانندیناوی برقرار است فقط موقعی میتواند مطبوعات را کنترل کند که حزب مربوطه (صاحب روزنامه یا نشریه) بر سر کار و دارای قدرت باشد ، در غیر این صورت احزابی که بدون قدرت ولی صاحب روزنامه باشند حتی میتوانند از دولت انتقاد نموده و در این راه سودمند واقع گردند .

- ۴- کنترل رادیو و فرستنده اخبار نیز باید جزء بررسی آزادی مطبوعات قرار گیرد ولی تعیین و سنجش میزان این کنترل و تحقیق باید کاملتر و دقیقتر از شیوه هائی باشد که ما در بررسی سال ۱۹۶۶ بکار بردیم .

- ۵- سنجش میزان آزادی مطبوعات، مسئله ایست کاملاً عملی و قابل اجرا، حتی با دقت فراوان ولی باید در نظر داشت ۲۳ عاملی که ما برای سنجش آزادی و استقلال مطبوعات بکار بردیم نمیتواند دقیقاً وضع مطبوعات کشور های کمونیستی را از نظر آزادی تعیین کند .

مرکز آزادی اطلاعات امیدوار است در بررسی و تحقیق سال ۱۹۶۷ روشهائی بکار برد که در این زمینه نیز اطلاعات دقیقتر و سودمند تر کسب نماید .

- ۶- بررسی ما محتملاً میتواند بعنوان یک شاخص سودمند سیاسی نیز مورد استفاده قرار گیرد ولی باید دانست که این بررسی نیز مانند سایر بررسیها با در نظر گرفتن اوضاع و احوال گوناگون مورد استفاده قرار گیرد ، مثلاً مطبوعات هند از نظر انتقاد خیلی آزاد تر و پیشرفته تر از آنند که نمره هایشان در جداول ما نشان میدهد ، از طرف دیگر رودزیا و کشور آفریقای جنوبی در جدول ما ظاهراً از آزادی فراوان برخوردارند در حالیکه قسمت زیادی از مردم و نفوس آنها از اصول دموکراتیک و آزادی بهره ای ندارند .

- ۷- در بیشتر کشورهای جهان، معیار سنجش آزادی مطبوعات مشابه یکدیگر است . داوران محلی و خارجی ۷۷ کشور جهان پرسشنامه های ما را تکمیل و عودت دادند . در ۵۷ درصد این کشور ها نمره های داوران محلی و خارجی کاملاً شبیه یکدیگر بودند .

بررسی و تحقیق ما نتیجه دیگری هم داشت و آن این بود که نشان داد هنوز مسائلی در زمینه مطبوعات و آزادی آنها وجود دارد که بی جواب مانده است مثلاً «میزان انتقاد» و عوامل مربوط به آن و همچنین رابطه بین مالکیت های انحصاری و قدرت انتقاد مطبوعات، چیز هائی هستند که چگونگی شان هنوز آنطور که باید حتی برای کارشناسان فاش و روشن نشده است . بررسی و تحقیق ما در بسیاری موارد و جنبه هائیز ناقص و نارساست . امید ما آنست که با کمک روزنامه نگاران و مربیان مطبوعاتی این نقایص را در سالهای آینده مرتفع سازیم .

گر چه با حقایقی که ما در این بررسی بدست آوردیم ممکن است غرور ملی پاره ای از کشور ها جریحه دار گردد ولی مرکز آزادی اطلاعات امیدوار است با این اقدام خود خدمتی به آزادی مطبوعات سالهای آینده مرتفع سازیم .